

ความขัดแย้งทางสังคมในละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศ ในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำกับการรับรู้ของผู้ชม

เหมือนฝัน ชาวเหนือ

ภาฏณณ กั่วเทพ

บทนำ

ในบรรดารายการบันเทิงทางโทรทัศน์ ละครโทรทัศน์นับเป็นหนึ่งในรายการที่ได้รับความนิยมจากผู้ชมจำนวนมากตลอดระยะเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม แม้ละครโทรทัศน์จะได้รับการยอมรับในฐานะเป็นสุดยอดของความบันเทิง แต่ละครโทรทัศน์ก็ยังคงมีสถานภาพตกต่ำ เป็นเพียงความบันเทิงแบบไร้สาระดั่งที่นักวิชาการไทยหลายท่านได้เปรียบเปรยเอาไว้ว่าเป็น “แอ่งน้ำเน่า” ขนาดใหญ่ หรือเป็นเพียง “ยาฝิ่นทางอารมณ์” ที่ใช้เสพความสุขเพียงชั่วครั้งชั่วคราวเท่านั้น ท่ามกลางการเหยียดหยามดูหมิ่นนี้เป็นที่น่าสนใจว่าเหตุใดละครโทรทัศน์ หรือละครน้ำเน่านี้จึงได้รับความนิยมจากผู้ชมอย่างกว้างขวาง และที่สำคัญละครโทรทัศน์มีบทบาทอื่นนอกเหนือจากบทบาทในการให้ความบันเทิงหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมหรือบทบาทในการประสานสังคม (Correlation) และผู้ชมจะสามารถรับรู้บทบาทของละครโทรทัศน์ดังกล่าวหรือไม่อย่างไร จึงเป็นที่มาของการวิจัยในครั้งนี้

เหมือนฝัน ชาวเหนือ (นศ.ม. การสื่อสารมวลชน, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553)

ภาฏณณ กั่วเทพ (Ph.D., University of Paris 7, France, 1984) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทความชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความขัดแย้งทางสังคมในละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำกับการรับรู้ของผู้ชม” ของ เหมือนฝัน ชาวเหนือ โดยมี รศ.ดร.ภาฏณณ กั่วเทพ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ซึ่งได้รับการประเมินผลการสอบวิทยานิพนธ์ในระดับดีมากของสาขาวิชาการสื่อสารมวลชน

แม้ว่าละครโทรทัศน์จะมีอิทธิพลอย่างมหาศาลในโลกแห่งความจริง ทั้งจากปริมาณและความสม่ำเสมอในการนำเสนอที่เรียกได้ว่ามีแทบทุกช่อง ทุกวัน และทุกช่วงเวลา จนละครโทรทัศน์แทบจะกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของผู้คนทุกเพศ ทุกวัย ทุกชนชั้น และด้วยเอกลักษณ์อันโดดเด่นของละครโทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อที่มีความสามารถในการเข้าถึงตัวผู้ชมได้อย่างใกล้ชิด เปิดให้ผู้ชมได้รับชมความบันเทิงได้เป็นประจำทุกวัน อีกทั้งเนื้อหาของละครโทรทัศน์ในแต่ละเรื่องก็สามารถใช้เทคนิควิธีการนำเสนอที่ผสมผสานระหว่างความจริงกับเรื่องแต่งได้อย่างกลมกลืน สามารถดึงดูดใจให้ผู้ชมรับชมด้วยความสนใจ และรับรู้ความหมาย ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม หรืออุดมการณ์ต่างๆ ที่ถ่ายทอดผ่านละครโทรทัศน์โดยไม่เกิดการต่อต้าน ละครโทรทัศน์จึงมีอิทธิพลในการถ่ายทอดความหมาย ทศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม หรืออุดมการณ์ไปสู่ผู้ชมได้เป็นอย่างดี แต่ทว่าในแวดวงวิชาการก็ยังไม่มีการศึกษาละครโทรทัศน์ที่มากพอและจริงจัง ทั้งนี้อาจเนื่องจากเหตุผลที่ว่าละครโทรทัศน์นั้นไม่มีคุณค่าทางวิชาการมากพอที่จะศึกษาได้

อย่างไรก็ตาม นักวิชาการที่ต้องการใช้สื่อเพื่อการพัฒนาอย่าง Singhal and Rogers (1999 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2545: 74) กลับพิสูจน์ได้ว่าละครโทรทัศน์ที่เคยเป็นม่านอกสายตา สามารถทำหน้าที่และมีศักยภาพสูงสุดในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ชม โดย Singhal and Rogers ได้วิเคราะห์คุณลักษณะละครโทรทัศน์ที่สามารถกระตุ้นใจผู้ชมได้และพบลักษณะดังนี้คือ ละครโทรทัศน์ช่วยให้ผู้ชมได้ปลดปล่อยอารมณ์ (emotional release) ละครโทรทัศน์ให้โอกาสผู้ชมได้เติมเต็มจินตนาการ (fantasy fulfillment) และละครโทรทัศน์เปิดโอกาสให้ผู้ชมได้ค้นหาข้อมูลและคำแนะนำจากตัวละครที่ตนชื่นชอบ นอกจากนี้ กาญจนา แก้วเทพ (2552 : 65) ได้เสนอว่าละครโทรทัศน์อาจมีหน้าที่ส่งเสริมระบบคุณค่าบางอย่างของสังคม เป็นตัวกำหนดหน้าที่และจำกัดบทบาทของพฤติกรรมของคนในสังคม และอาจจะเป็นเวทีสำหรับนำประเด็นที่อ่อนไหวมาอภิปรายได้อีกด้วย

หากพิจารณาบทบาทหน้าที่ของละครโทรทัศน์ตามแนวคิดบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของสื่อมวลชนของ Lasswell แม้ละครโทรทัศน์จะมีบทบาทสำคัญในการให้ความบันเทิง(Entertainment)แก่ผู้ชม แต่บทบาทหน้าที่ที่สำคัญของละครโทรทัศน์อีกประการหนึ่งที่น่าสนใจศึกษานั้นก็คือ บทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมหรือบทบาทในการประสานส่วนต่างๆ ในสังคม (Correlation) บทบาทดังกล่าวนี้มักเป็นบทบาทที่ถูกละเลย อาจเนื่องมาจากอคติที่คนส่วนใหญ่มีต่อละครโทรทัศน์ ว่าเป็นเพียงความบันเทิงที่ไร้สาระ นำเสนอแต่เรื่องชิงรักหักสวาท ผัวๆ เมียๆ ตบๆ จูบๆ วนเวียนซ้ำซาก หรือเป็นละคร “น้ำเน่า” และเหตุผลประการหนึ่งนอกจากอคติที่มีต่อละครโทรทัศน์จนทำให้เรามองข้ามบทบาทของละครโทรทัศน์แล้ว ตัวละครโทรทัศน์เองนั้นก็ไม่ได้นำเสนอบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมให้เห็นอย่างชัดเจนเช่นเดียวกัน เนื่องจากความขัดแย้งที่ปรากฏในละครโทรทัศน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาหลังข่าวภาคค่ำมักเป็นเรื่องราวของความขัดแย้งในครอบครัว การแย่งชิงมรดก การแก้แค้น ความขัดแย้งเรื่องความรักระหว่างพระเอกกับนางเอก ความขัดแย้งดังกล่าวเป็นเรื่องราวที่ถูกเน้นและมีความโดดเด่นจนทำให้เรื่องความขัดแย้งทางสังคมด้านอื่นๆ เช่น ความขัดแย้งระหว่างชนชั้น ความขัดแย้งระหว่างความเป็นเมืองและความเป็นชนบท หรือความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติ ถูกกลบหายไป

อย่างไรก็ตาม หากเราลองมาพิจารณาละครโทรทัศน์อย่างลึกซึ้ง เราอาจจะพบว่าด้วยเอกลักษณ์ของละครโทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อที่มีอิทธิพลสูงต่อผู้ชม ละครโทรทัศน์จึงน่าจะมียุทธศาสตร์ในการลดความขัดแย้งทางสังคมได้ดี ไม่แพ้กับรายการประเภทสาระอื่นๆ เลยทีเดียว ประกอบกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบันที่กำลังเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งในสังคมแทบทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความขัดแย้งทางด้านการเมือง ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือปัญหาความขัดแย้งทางสังคมอื่นๆ เกิดความแตกแยกทางความคิดของผู้คนในสังคม เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย อันนำไปสู่เหตุการณ์ความรุนแรงหลายครั้งที่เกิดขึ้น จากปรากฏการณ์

ความขัดแย้งทางสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ละครโทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งก็ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสะท้อนภาพความเป็นจริงดังกล่าวเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำ หรือละครโทรทัศน์ก่อนข่าว (19.00 – 20.00 น.) ทางช่อง 3 ซึ่งจากการสังเกตในเบื้องต้นของผู้วิจัยพบว่า มักเน้นการนำเสนอเรื่องราวความขัดแย้งระหว่างชนชั้น ความขัดแย้งระหว่างความเป็นเมืองและความเป็นชนบท และความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติค่อนข้างมาก และด้วยเอกลักษณ์ของละครโทรทัศน์ที่มีอิทธิพลสูงต่อผู้ชม ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาเป็นอย่างยิ่งว่า ละครโทรทัศน์ก่อนข่าวภาคค่ำซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นละคร Comedy จะมีบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมได้จริงหรือไม่ และถ้ามีบทบาทได้จริงจะมีบทบาทผ่านองค์ประกอบการเล่าเรื่ององค์ประกอบใดบ้างและอย่างไร

สำหรับละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำในช่วงเวลา 19.00 – 20.00 น. หรือ ที่คนทั่วไปเรียกกันว่า “ละครก่อนข่าว” หรือ “ละครเย็น” นั้นในช่วงก่อนปี 2548 “ละครก่อนข่าว” หรือ “ละครเย็น” อาจเคยถูกมองอย่างต่ำต้อย เกรดไม่ดี เทียบไม่ได้กับละครหลังข่าว ซึ่งถือว่าเป็นช่วง Primetime แต่ในปี 2552 เป็นต้นมา ความคิดดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไป “ละครเย็น” กลายเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่คู่แข่งด้านละครโทรทัศน์อย่างสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 และ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ต่างต้องสู้กันยับยั้งตาเพื่อช่วงชิงคะแนนความนิยมจากกลุ่มผู้ชมอันเปรียบได้กับสงครามย่อยๆ เหตุผลที่เป็นเช่นนั้น เนื่องมาจากแนวโน้ม “ละครก่อนข่าว” หรือ “ละครเย็น” ในเรื่องกระแสความนิยมที่มีเรตติ้งเป็นดัชนีบ่งชี้ขึ้นสูงขึ้นเรื่อยๆ จนในบางครั้งเรตติ้งของละครก่อนข่าวสูงกว่าละครหลังข่าวเสียด้วยซ้ำไป (“ลอร์ด” ภูเรตติ้งละครเย็นช่อง 7 สี, 2552)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี 2552 ที่ผ่านมา สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ได้ให้ความสนใจในละครก่อนข่าวและมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ขยายฐานกลุ่มคนดูไปสู่กลุ่มคนดูที่เป็นตลาดล่างมากขึ้น เรียกได้ว่าเพื่อลงสนามสู้กับช่อง 7 เต็มตัว โดยเลือกเสนอละครที่นำเสนอเรื่องราวความเป็นเมืองและความเป็นชนบท

หรือนำเสนอเรื่องราวของคนในระดับล่าง มาออกอากาศอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ลูกสาวกำนัน พ่อมาลัยริมทาง แม่หัวลำโพง เทพบุตรชูดวิน ลำผีปอบ เจ้าพ่อจำเริญกับเจ้าหนูนิญา ฯลฯ ซึ่งผลจากการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ดังกล่าวก็ทำให้ได้รับกระแสความนิยมของผู้ชมเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ละครโทรทัศน์เรื่อง คุณหนูฉันทนา เทพธิดาปลาร้า เขยบ้านนอก และสะใภ้เจ้าสัวที่เรตติ้งถือว่าสู้กับแชมป์เก่าอย่างละครของช่อง 7 เลยทีเดียว

จากกระแสความนิยมของผู้ชมที่มีต่อละครโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ที่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างชนชั้น ความเป็นเมืองและความเป็นชนบท หรือความขัดแย้งทางเชื้อชาติ อันนับเป็น Genre หนึ่งของละครโทรทัศน์ประเภทนี้ จึงเป็นที่น่าสนใจว่าทำไมละครโทรทัศน์ก่อนข่าวที่มีลักษณะดังกล่าวจึงได้รับความนิยมจากผู้ชมเพิ่มมากขึ้น และยังเป็นปรากฏการณ์ที่ตอกย้ำความน่าสนใจในการศึกษาถึงบทบาทในการสร้างความสมานฉันท์ทางสังคมของละครโทรทัศน์ประเภทนี้มากยิ่งขึ้นอีกด้วย เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าแม้จะถูกเหยียดหยามว่าเป็นละครน้ำเน่าแต่ผู้ชมก็ยังคงติดตามรับชมอยู่ดี ดังนั้น การศึกษาบทบาทของละครโทรทัศน์ในการลดความขัดแย้งทางสังคมครั้งนี้จึงอาจสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของละครโทรทัศน์ในแง่มุมที่สร้างสรรค์มากขึ้นและอาจทำให้ผู้ชมมีทัศนคติที่ดีต่อละครโทรทัศน์ในด้านที่ดีขึ้นก็เป็นได้

โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเฉพาะละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 เนื่องจากโดยส่วนใหญ่แล้วเป็นที่รับรู้กันดีว่าละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 นั้นเป็นละครของตลาดล่าง กลุ่มคนดูส่วนใหญ่มักเป็นคนต่างจังหวัดหรือชนชั้นล่าง ไม่ว่าจะเป็นละครก่อนข่าวหรือละครหลังข่าว ส่วนละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 นั้นจะเป็นพื้นที่ของชนชั้นกลาง กลุ่มคนดูละครส่วนใหญ่มักจะเป็นคนชนชั้นกลางหรือคนในเมือง จึงเป็นที่น่าสนใจแก่การ

ศึกษาว่าละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ซึ่งได้รับกลยุทธ์นำเสนอละครโทรทัศน์ให้ตอบสนองกลุ่มผู้ชมตลาดล่างมากขึ้นนี้ จะเป็นพื้นที่ที่ทัศนชนชั้นล่างสามารถเบียดเข้ามาแทนพื้นที่ของชนชั้นกลางได้หรือไม่

เมื่อศึกษาบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ในโลกแห่งจินตนาการหรือโลกของสื่อแล้ว จึงเป็นคำถามที่น่าสนใจศึกษาต่อไปอีกว่าหากละครโทรทัศน์มีบทบาทในการลดความขัดแย้งในโลกแห่งจินตนาการแล้ว ในโลกแห่งความเป็นจริง ละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำจะมีบทบาทดังกล่าวได้หรือไม่ เพราะในโลกความเป็นจริงความขัดแย้งนี้ที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เช่น ความขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ดังเช่นในละครโทรทัศน์เรื่อง *คุณหนูฉันทนา* ความขัดแย้งระหว่างลูกเขยบ้านนอกกับแม่ยายสุดไฮโซ ในละครโทรทัศน์เรื่อง *เขยบ้านนอก* และยังรวมถึงความขัดแย้งทางเชื้อชาติระหว่างเจ้าสัวเชื้อชาติจีนกับลูกสะใภ้สาวอีสานบ้านนอกในละครโทรทัศน์เรื่อง *สะใภ้เจ้าสัว* ดูไม่น่าจะลงรอยกันได้โดยง่าย แต่สุดท้ายแล้วละครโทรทัศน์ก็ทำให้ความขัดแย้งนั้นเหล่านั้นสลายไป เกิดความสมานฉันท์ระหว่างชนชั้น ความเป็นเมืองและความเป็นชนบท และเชื้อชาติได้ในโลกแห่งจินตนาการ จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาว่า ในโลกของความเป็นจริง ผู้ชมที่รับชมละครโทรทัศน์ในช่วงเวลาดังกล่าวจะมีการรับรู้บทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์หรือไม่อย่างไร และผู้ชมจะนำเรื่องราวที่ได้รับชมมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตจริงของตนเองอย่างไร

เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ (อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ, 2536) ปรมาจารย์ด้านวัฒนธรรมศึกษา กล่าวถึงปรากฏการณ์ที่คนในเมืองใช้เวลาว่างส่วนใหญ่อยู่หน้าจอโทรทัศน์ว่า “การใช้ชีวิตอยู่กับละครโทรทัศน์อย่างมกนั้น มีผลให้เส้นแบ่งอาณาเขตระหว่างโลกที่เป็นจริงกับโลกแห่งละครค่อยๆ จางหายไป และยังไปกว่านั้น ความผูกพันระหว่างตัวละครกับคนดูนานวันก็ยิ่งกระชับแน่นมาถึงชีวิตจริง ต่อชีวิตจริงของพวกเขา”

สมสุข หินวิมาน (2541) ยังได้เสนอแนวคิดว่าละครโทรทัศน์เป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้จินตนาการ (imagination) และความเป็นจริง (reality) ได้โคจรมาพบกัน เมื่อประยุกต์ทัศนะของนักทฤษฎีจิตวิเคราะห์อย่าง ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund) ที่ได้เสนอไว้ว่าโลกความจริงและโลกจินตนาการมีลักษณะ “coexistence” หรือเกิดพร้อมกันเสมอ มาอธิบาย เราก็จะพบว่าขณะที่เรากำลังนั่งดูละครโทรทัศน์อยู่หน้าจอ นั้นเรานำเอาประสบการณ์บางอย่างที่เคยเกิดขึ้นหรือกำลังเกิดขึ้นในโลกความจริง มาต่อรองเป็นระยะๆ กับประสบการณ์ที่เราสัมผัสจากโลกของละครโทรทัศน์

ส่วน Ien Ang (1985, อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2545: 202-203) เชื่อว่า อารมณ์และเหตุผลของมนุษย์ไม่เคยแยกออกจากกัน อันหมายความว่า ไม่มีเส้นแบ่งชัดเจนระหว่างโลกจินตนาการและโลกความเป็นจริงในการเสพละครโทรทัศน์ ดังนั้น มนุษย์แต่ละคนจะมีอาการ “อิน” หรือ “อารมณ์ร่วม” ต่อจินตนาการได้ไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับสิ่งที่เรียกว่า “ทุนทางวัฒนธรรม” หรือประสบการณ์ในชีวิตและประสบการณ์ทางสังคมของแต่ละบุคคล ในขณะที่ดูละครโทรทัศน์ ผู้ชมแต่ละคนก็จะนำเอา “ทุนทางวัฒนธรรม” เฉพาะของตนมาต่อรอง สะสมหรือขยายทุน ทำให้แบบแผนการดูหรือลักษณะการตีความละครโทรทัศน์แตกต่างกันไป ดังนั้นแม้จะดูละครเรื่องเดียวกัน ผู้ชมก็จะมีอาการอินไม่เหมือนกัน ซึ่ง Ang เรียกกระบวนการดังกล่าวนี้ว่า “จินตนาการแห่งเรื่องน้ำเน่า” (melodramatic imagination)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ว่าละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำนั้นมีบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมผ่านองค์ประกอบการเล่นเรื่องใดบ้าง อย่างไร และผู้ชมซึ่งมีภูมิหลังหรือมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับละครโทรทัศน์ในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำกับผู้ชมที่มีประสบการณ์ผ่านสื่อจะมีการรับรู้บทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ดังกล่าวอย่างไร รวมทั้งผู้ชมจะมีการเชื่อมโยงเนื้อหาที่ปรากฏในละครโทรทัศน์กับชีวิตจริงอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์บทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำผ่านองค์ประกอบการเล่าเรื่องของละครโทรทัศน์

2. เพื่อวิเคราะห์การรับรู้ของผู้ชมละครที่มีต่อบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำ

3. เพื่อวิเคราะห์การเชื่อมโยงเนื้อหาในละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำกับชีวิตจริงจากทัศนะของผู้ชม

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความขัดแย้งทางสังคมในละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำกับการรับรู้ของผู้ชม” ได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยคือ แนวคิดหน้าที่ของสื่อมวลชนในสังคม แนวคิดเรื่องการเล่าเรื่อง (Narration) แนวคิดเรื่องการสร้างความเป็นจริงทางสังคม (Social Construction of Reality) และแนวคิดเรื่องละครโทรทัศน์กับมายาคติในสังคม เพื่อวิเคราะห์บทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ก่อนข่าวภาคค่ำ ส่วนในการศึกษาการรับรู้ของผู้ชมละครที่มีต่อบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ก่อนข่าวภาคค่ำ และการเชื่อมโยงเนื้อหาในละครโทรทัศน์กับชีวิตจริงของผู้ชมจะใช้แนวคิดเรื่องกระบวนการเลือกสรรข่าวสาร (Selective Exposure) แนวคิดเรื่องผู้ชมกับละครโทรทัศน์ และแนวคิดเรื่องการนำตัวเองเข้าไปมีส่วนร่วมกับเหตุการณ์หรือการเลียนแบบทางจิตใจ (Identification)

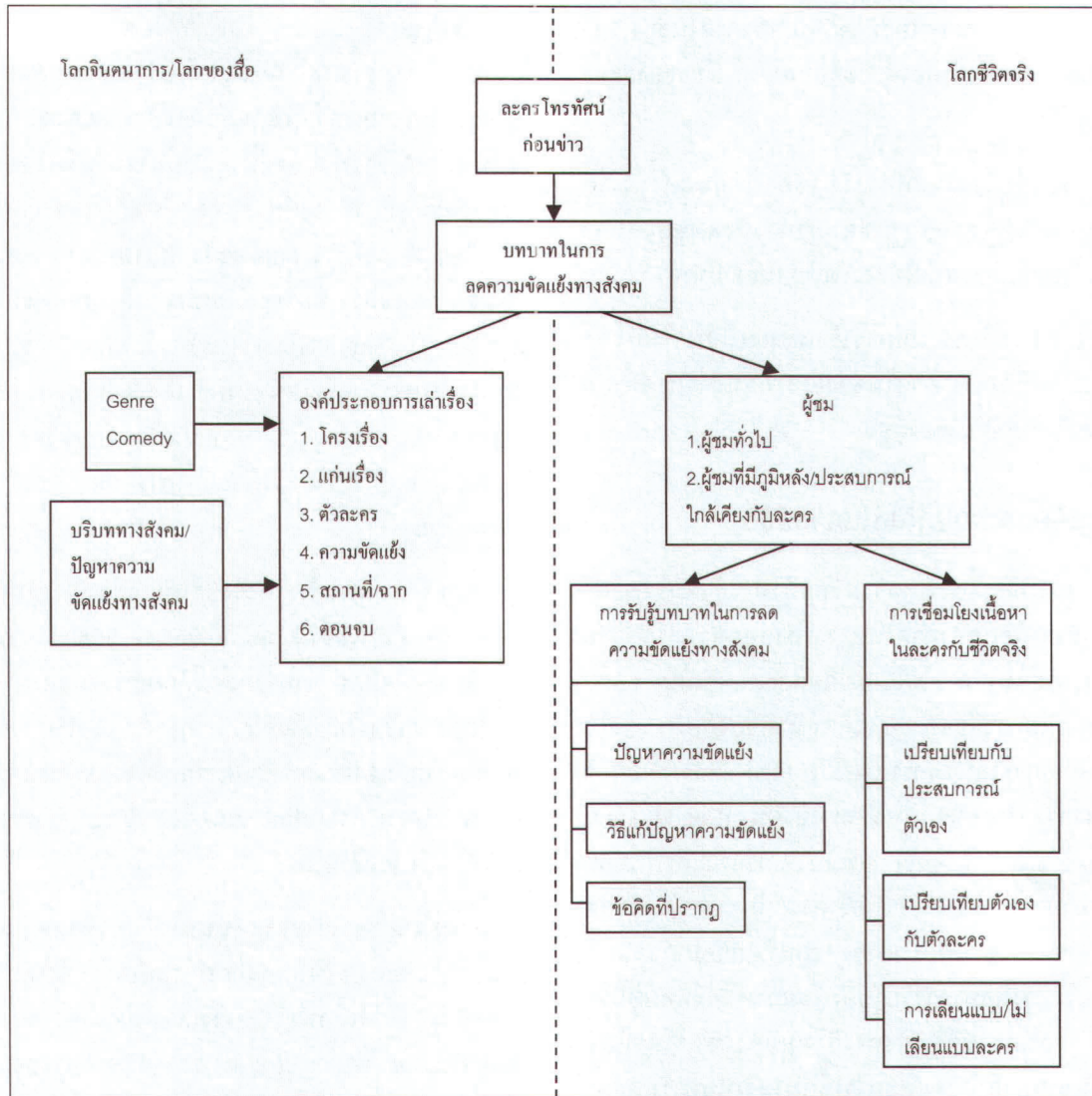
ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และใช้เครื่องมือในการวิจัยคือ การวิเคราะห์ดัตวบท (Textual Analysis) เพื่อศึกษาบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ก่อนข่าวผ่านองค์ประกอบการเล่าเรื่องของละครโทรทัศน์ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ความขัดแย้ง สถานที่/ฉาก และตอนจบ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ชมละครโทรทัศน์ (In-depth Interview) เพื่อศึกษาการรับรู้บทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์และการเชื่อมโยงเนื้อหาในละครกับชีวิตจริงของผู้ชม โดยการวิจัยครั้งนี้จะแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การสำรวจเชิงปริมาณละครโทรทัศน์ก่อนข่าวภาคค่ำทางช่อง 3 ในช่วงปี 2552 – 2553 จำนวน 16 เรื่อง เพื่อศึกษาภาพรวมและลักษณะเด่นของการเล่าเรื่องของละครโทรทัศน์ก่อนข่าวภาคค่ำ โดยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ 4 ประเภท คือ ประเภทของละครโทรทัศน์ (Genre) โครงเรื่อง (Plot) แก่นเรื่อง (Theme) และความขัดแย้ง (Conflict)

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์บทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ก่อนข่าวภาคค่ำโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) ตามแนวคิดเรื่ององค์ประกอบการเล่าเรื่อง 6 องค์ประกอบ ได้แก่ โครงเรื่อง (Plot) แก่นเรื่อง (Theme) ตัวละคร (Character) ความขัดแย้ง (Conflict) ฉาก/สถานที่ (Setting/Location) และตอนจบ (Ending) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ละครโทรทัศน์ก่อนข่าวภาคค่ำทางช่อง 3 จำนวน 4 เรื่อง จาก 16 เรื่อง ได้แก่ คุณหนูฉันทนา เทพธิดาปลาร้า เขยบ้านนอก และสะใภ้เจ้าสัว

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์การรับรู้ของผู้ชมละครมีต่อบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ก่อนข่าวภาคค่ำ และการเชื่อมโยงเนื้อหาในละครโทรทัศน์กับชีวิตจริงของผู้ชม โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้รับสารจำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มผู้ชมทั่วไปจำนวน 20 คน และกลุ่มผู้ชมที่มีภูมิหลังหรือประสบการณ์ใกล้เคียงกับเนื้อหาในละครจำนวน 20 คน ซึ่งแบ่งเป็นผู้ชมกลุ่มที่ได้เปรียบ (คนรวย/คนในเมือง/หัวหน้างาน) จำนวน 7 คน และผู้ชมกลุ่มที่เสียเปรียบ (คนจน/คนชนบท/ลูกน้อง) จำนวน 13 คน

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความขัดแย้งทางสังคมในละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำกับการรับรู้ของผู้ชม สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ลักษณะเด่นของการเล่าเรื่องของละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำ

จากการสำรวจในเชิงปริมาณละครโทรทัศน์ก่อนข่าวภาคค่ำทางช่อง 3 จำนวน 16 เรื่อง โดยใช้เกณฑ์ คือ ประเภทของละครโทรทัศน์ (Genre) โครงเรื่อง (Plot) แก่นเรื่อง (Theme) และความขัดแย้ง (Conflict) พบผลการวิจัยดังนี้

1.1 ประเภทของละครโทรทัศน์ (Genre)

จากการสำรวจพบว่า ละครโทรทัศน์ก่อนข่าวทั้ง 16 เรื่องเป็นละครโทรทัศน์ที่จัดอยู่ในตระกูลหรือประเภทของละคร Comedy เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาของครอบครัว (Family Time) ละครโทรทัศน์ก่อนข่าวจึงเน้นความบันเทิง ความตลกสนุกสนาน เหมาะกับผู้ชมทุกเพศทุกวัย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชมในด้านความบันเทิง การพักผ่อน และความผ่อนคลายในช่วงเวลาดังกล่าว และเนื่องจากกลุ่มผู้ชมเป้าหมายละครโทรทัศน์ก่อนข่าวเป็นกลุ่มคนในระดับล่าง ละครโทรทัศน์ก่อนข่าวจึงนำเสนอเรื่องราวการดำเนินชีวิตของคนชนชั้นล่างของสังคมในหลากหลายอาชีพ เช่น เกษตรกร ชาวนา ชาวไร่ พ่อค้า แม่ค้า

มอเตอร์ไซค์รับจ้าง โดยภาพคนจน/คนชนบทส่วนใหญ่ที่ถูกนำเสนอในละครเป็นภาพด้านบวก ซึ่งสื่อให้เห็นถึงการประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพของคนจน/คนชนบท แม้ชีวิตจะยากลำบากแต่ก็ไม่เคยย่อท้อต่ออุปสรรค กลับใช้ความดี ความอดทน ความจริงใจ ความพยายาม และการมีการศึกษา จนทำให้ประสบความสำเร็จได้ในที่สุด ซึ่งภาพเหล่านี้ต่างไปจากภาพคนจน/คนชนบทในรายการประเภทอื่นๆ เช่น รายการข่าว ที่มักจะนำเสนอภาพคนจน/คนชนเหล่านี้ไปในทางด้านลบ คือ ยากจนข้นแค้น มีแต่ความยากลำบาก และประสบความสำเร็จในชีวิตได้ค่อนข้างยาก การนำเสนอภาพด้านบวกของคนจน/คนชนบทของละครโทรทัศน์ก่อนข่าวนี้ สะท้อนให้เห็นบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมในลักษณะหนึ่ง

นอกจากนี้ละครโทรทัศน์ก่อนข่าวยังมีลักษณะเป็นละคร Comedy ผสมผสานกับละครประเภท (Genre) อื่นๆ อีกด้วย จากการสำรวจพบประเภทหรือตระกูลย่อยของละครโทรทัศน์ก่อนข่าว (Subgenre) 5 ประเภท ได้แก่ Drama Comedy, Romantic Comedy, Horror Comedy, Action Comedy และ Period Drama Comedy ซึ่งการผสมผสานในลักษณะดังกล่าวช่วยสร้างความหลากหลาย (invention) ให้กับแนวเรื่อง และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ชมได้หลากหลายกลุ่มมากขึ้น

1.2 โครงเรื่อง (Plot)

ลักษณะเด่นของโครงเรื่อง (Plot) ของละครโทรทัศน์ก่อนข่าวภาคค่ำ คือ โครงเรื่องมีลักษณะผสมผสานและเน้นการนำเสนอโครงเรื่องเกี่ยวกับความสำเร็จของคนจนหรือคนชนชั้นล่างของสังคมที่ต้องอาศัยความดี ความอดทน ความพยายามและการมีการศึกษาควบคู่ไปกับโครงเรื่องเกี่ยวกับความรัก โดยโครงเรื่องเกี่ยวกับความสำเร็จของคนจนนี้อาจมีความคล้ายคลึงกับโครงเรื่องแบบซินเดอเรลล่าที่ส่วนใหญ่ผู้ชมมักปรากฏในละครโทรทัศน์หลังข่าว ซึ่งกล่าวถึงความสำเร็จของคนชนชั้นล่างเช่นเดียวกัน แต่จุดต่างของโครงเรื่องทั้งสองประเภทนี้อยู่ตรงที่วิธีการได้มาซึ่งความสำเร็จ สำหรับโครงเรื่องประเภทซินเดอเรลล่ามีวิธีการได้มาซึ่งความ

สำเร็จคือ ความดีและความอดทนของคนจน ซึ่งเป็นของเก่า ส่วนความสำเร็จสำหรับโครงเรื่องประเภทความสำเร็จของคนจน/คนชนบทนี้ ได้ผนวกเอาของใหม่นั้นก็คือ การต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ อย่างไม่ย่อท้อ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีการศึกษาและการใช้ความรู้ความสามารถของคนจน จนสามารถประสบความสำเร็จได้ในที่สุด ละครโทรทัศน์ก่อนข่าวจึงทำหน้าที่สร้างสถานภาพหรือยกย่องคนจน/คนชนบท โดยการนำเสนอให้เห็นถึงความสำเร็จของคนจน/คนชนบท เมื่อเทียบกับรายการประเภทอื่นๆ เช่น ข่าว ที่มักเน้นความล้มเหลวของคนจน/คนชนบทเป็นส่วนมาก

โครงเรื่องความสำเร็จของคนจน/คนชนบท มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างความสมานฉันท์หรือการลดความขัดแย้งทางสังคมเป็นอย่างมาก เนื่องจากในสภาพความเป็นจริง ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งระหว่างชนชั้นหรือความขัดแย้งระหว่างความเป็นเมืองหรือความเป็นชนบท มักเกิดขึ้นจากการที่คนจน/คนชนบทถูกมองอย่างอคติ ถูกมองอย่างเหยียดหยามจากคนที่อยู่ในชนชั้นสูงกว่าอยู่เสมอ คนจน/คนชนบทจึงต้องเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งจากชนชั้นที่สูงกว่า และต้องเผชิญกับความขัดแย้งในจิตใจของตัวเองที่อยากจะก้าวไปสู่ความสำเร็จในชีวิตอีกด้วย การนำเสนอโครงเรื่องเกี่ยวกับความสำเร็จของคนจน/คนชนบทของละครโทรทัศน์ก่อนข่าว จึงแสดงให้เห็นถึงการยกย่องสถานภาพคนจน การนำเสนอวิธีการแก้ไขปัญหา และความสำเร็จของคนจน/คนชนบท เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าคนจน/คนชนบทก็สามารถประสบความสำเร็จได้ รวมทั้งเป็นการช่วยสร้างความตระหนักและความเข้าใจถึงวิถีชีวิตหรือทัศนคติของคนจน/คนชนบทให้กับคนที่อยู่ในชนชั้นที่สูงกว่าหรือคนอื่นๆ ในสังคมว่าคนจน/คนชนบทที่มีความเท่าเทียมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การลดความขัดแย้งหรือลดช่องว่างความแตกต่างทางสังคมได้ในที่สุด

1.3 แก่นเรื่อง (Theme)

ส่วนลักษณะเด่นของแก่นเรื่องของละครก่อนข่าวคือ นำเสนอแก่นเรื่องแบบผสมผสานและพบว่าแก่นเรื่องประเภท Career Theme และ Idealism Theme เป็นลักษณะเด่นของละครโทรทัศน์ก่อนข่าว

ที่ทำให้ต่างจากละครหลังข่าว แก่นเรื่องประเภท Career Theme สะท้อนให้เห็นว่าความสำเร็จของคนจน/คนชนบทไม่ใช่ความสำเร็จในความรักและชีวิตครอบครัวเหมือนดังปรากฏในโครงเรื่องประเภทซินเดอเรลล่าเท่านั้น แต่เป็นความสำเร็จในการประกอบอาชีพด้วย ซึ่งความสำเร็จในการประกอบอาชีพนี้ แต่ก่อนเคยเป็นความสำเร็จของชนชั้นกลาง แต่ละครโทรทัศน์ก่อนข่าวได้ขยายขอบเขตความสำเร็จนี้ไปสู่ชนชั้นล่างด้วย ส่วนแก่นเรื่องประเภท Idealism Theme มักนำเสนอเรื่องราวของคนจนคนชนบทที่มีอุดมการณ์ช่วยเหลือสังคม มีจิตสำนึกรักบ้านเกิด เป็นคนรุ่นใหม่ที่มีความมุ่งมั่นจะนำความรู้กลับมาพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง นอกจากนี้ยังพบแก่นเรื่องประเภท Love Theme และ Morality Theme เป็นแก่นเรื่องที่พบในละครโทรทัศน์ทั้ง 16 เรื่อง รวมทั้งแก่นเรื่องประเภท Power Theme ซึ่งพบในจำนวนปานกลาง ส่วนแก่นเรื่องที่ไม่พบในละครโทรทัศน์ทั้ง 16 เรื่อง คือ แก่นเรื่องประเภท Outcast Theme สะท้อนให้เห็นถึงการผนวกคนจน/คนชนบทเข้ามาในโครงสร้างสังคม คนจน/คนชนบทมิได้ถูกมองว่าเป็นคนชายขอบอีกต่อไป

จากการวิเคราะห์สารที่นำเสนอในแก่นเรื่องของละครโทรทัศน์ทั้ง 16 เรื่อง พบว่า แก่นความคิดหลักส่วนใหญ่สะท้อนแนวคิดเรื่องความแตกต่างระหว่างชนชั้นและความแตกต่างระหว่างความรวยความจนอย่างชัดเจน นอกจากนี้สารที่นำเสนอในแก่นเรื่องส่วนใหญ่มักเป็นแนวคิดที่สนับสนุนฝ่ายคนจนหรือคนชนชั้นล่างเป็นการยกย่องคนจนและเอาใจคนจนโดยเฉพาะ สะท้อนให้เห็นว่าละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำนั้นถือเป็นละครของคนจนอย่างแท้จริงหรืออาจเรียกได้ว่าเป็น “ละครขวัญใจคนจน” นั่นเอง

1.4 ความขัดแย้ง (Conflict)

ความขัดแย้งที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ก่อนข่าวพบว่า ความขัดแย้งเรื่องชนชั้น ความขัดแย้งเรื่องความเป็นเมืองและความเป็นชนบท ความขัดแย้งเรื่องการทำงานและความขัดแย้งเรื่องเชื้อชาติถูกยกระดับให้มีความสำคัญพอๆ กับความขัดแย้งเรื่องความรักและความขัดแย้งดังกล่าวยังเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่นำ

ไปสู่ความขัดแย้งในเรื่องอื่นๆ ด้วย การเน้นการนำเสนอความขัดแย้งเรื่องการทำงาน ความขัดแย้งเรื่องชนชั้น และความขัดแย้งเรื่องความเป็นเมืองและความเป็นชนบทอาจเป็นเพราะว่า ช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำนี้เป็นช่วงเวลาและเป็นพื้นที่ของละครโทรทัศน์ของชนชั้นล่าง ความขัดแย้งดังกล่าวจึงถูกหยิบยกมานำเสนอค่อนข้างมาก เพื่อตอบสนองกับกลุ่มผู้ชมเป้าหมายซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นกลุ่มคนที่อยู่ในฐานะชนชั้นล่างของสังคม นอกจากนี้ด้วย Genre ของละครที่เป็นละคร Comedy ยังทำให้ความขัดแย้งดังกล่าวถูกนำเสนอได้อย่างแนบเนียนกลมกลืนอีกด้วย ส่วนความขัดแย้งเรื่องเชื้อชาติไม่ใช่ความขัดแย้งประเด็นหลัก เป็นเพียงความขัดแย้งประกอบในเรื่องเท่านั้น

นอกจากนี้จากการสำรวจในเชิงปริมาณยังพบว่าความขัดแย้งในประเด็นเรื่องศาสนาและการเมือง ไม่ปรากฏในละครโทรทัศน์ก่อนข่าวเลย สะท้อนให้เห็นว่าในสังคมไทยประเด็นความขัดแย้งเรื่องการเมืองและศาสนายังเป็นประเด็นที่อ่อนไหวมาก และไม่สามารถเอามานำเสนอในแบบ Comedy ได้ รวมทั้งในชีวิตจริงปัญหาดังกล่าวค่อนข้างซับซ้อนและยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ละครโทรทัศน์ก่อนข่าวจึงไม่ปรากฏปัญหาความขัดแย้งทางด้านศาสนาและการเมือง จึงสรุปได้ว่าละครโทรทัศน์ก่อนข่าวสามารถมีบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมได้เฉพาะในประเด็นเรื่องความขัดแย้งเรื่องครอบครัว ความขัดแย้งเรื่องความรัก ความขัดแย้งเรื่องอื่นๆ ความขัดแย้งเรื่องการทำงาน ความขัดแย้งระหว่างชนชั้น ความขัดแย้งระหว่างความเป็นเมืองและความเป็นชนบท และความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติ แต่ยังไม่สามารถมีบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมในด้านการเมืองและศาสนาได้

2. บทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลา ก่อนข่าวภาคค่ำ

จากการวิเคราะห์ละครโทรทัศน์เรื่อง คุณหนูจันทนา เทพธิดาปลาร้า เขยบ้านนอก และสะใภ้เจ้าสัว ผู้วิจัย

พบว่าละครโทรทัศน์ก่อนข่าวมีบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมผ่านองค์ประกอบการเล่าเรื่องทั้ง 6 องค์ประกอบ ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ความขัดแย้ง สถานที่/ฉาก และตอนจบ ดังนี้

2.1 โครงเรื่อง (Plot)

โครงเรื่อง (Theme) ของละครโทรทัศน์ทั้ง 4 เรื่อง มีลักษณะผสมผสาน เน้นนำเสนอเรื่องราวความรักหนุ่มสาวต่างชนชั้นแบบรักตลกเบาสมอง ควบคู่ไปกับโครงเรื่องความสำเร็จของคนจน/คนชนบทโดยเฉพาะความสำเร็จในการประกอบอาชีพ การศึกษาและชีวิตครอบครัวเป็นโครงเรื่องหลัก โดยมีโครงเรื่องรักสามเส้าและใครทำอะไรเป็นโครงเรื่องรองสอดแทรกเข้ามาเพื่อความเข้มข้นของเรื่องราวและความสนุกสนานในการติดตามชม ส่วนโครงเรื่องประเภทซินเดอเรลล่า คุณหนูจันทนา แมวจับหนู และเพชรตัดเพชรไม่ปรากฏในละครโทรทัศน์ทั้ง 4 เรื่อง ส่วนลักษณะการนำเสนอโครงเรื่องพบว่ามีความสัมพันธ์กับ Genre Comedy ค่อนข้างมาก โดยโครงเรื่องความรักจะนำเสนอในลักษณะของรักตลกเบาสมอง และมีการสลับฐานะกันระหว่างพระเอกและนางเอกของเรื่อง ส่วนโครงเรื่องเกี่ยวกับความสำเร็จของคนจน/คนชนบทถูกนำเสนอค่อนข้างมากและค่อนข้างจริงจังมากกว่า จึงกล่าวได้ว่าละครโทรทัศน์ก่อนข่าวได้สร้างความหมายว่า ความรักนั้นเป็นเรื่องเล่นๆ แต่ความสำเร็จของคนจน/คนชนบทในการประกอบอาชีพนั้นเป็นเรื่องจริงจัง

องค์ประกอบโครงเรื่องสะท้อนบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ก่อนข่าวโดยการนำเสนอให้เห็นว่า ไม่ว่าจะอยู่ในชนชั้นไหน มีฐานะหรืออาชีพอะไรก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขและหากคนจน/คนชนชั้นล่าง มีความดี ความอดทน มีความพยายาม มีการศึกษาและความรู้ความสามารถก็สามารถประสบความสำเร็จในชีวิตและหน้าที่การงานได้ไม่แพ้คนในชนชั้นอื่นๆ เช่นเดียวกัน

2.2 แก่นเรื่อง (Theme)

แก่นเรื่อง (Theme) ของละครโทรทัศน์ทั้ง 4 เรื่อง มีลักษณะผสมผสาน โดยมีแก่นเรื่องประเภท Love

Theme, Morality Theme และ Power Theme เป็นแก่นเรื่องหลักที่ปรากฏในละครทุกเรื่อง มีแก่นเรื่องรองคือ Career Theme และ Idealism Theme ผสมผสานเข้ามาซึ่งเป็นลักษณะเด่นที่ทำให้ละครโทรทัศน์ก่อนข่าวภาคค่ำแตกต่างจากละครโทรทัศน์หลังข่าวภาคค่ำ ส่วนแก่นเรื่องประเภท Outcast Theme ไม่ปรากฏในละครโทรทัศน์ทั้ง 4 เรื่อง

สำหรับลักษณะการนำเสนอพบว่า แก่นเรื่องประเภท Love Theme ที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำก็มีความแตกต่างจากละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงหลังข่าวภาคค่ำในแง่ของปริมาณการนำเสนอ โดยละครก่อนข่าวมักจะเน้นการนำเสนอเรื่องราวความรักระหว่างชนชั้นค่อนข้างน้อยและมักนำเสนอในลักษณะตลกสนุกสนาน แต่ให้ความสำคัญกับแก่นเรื่องประเภท Career Theme มากกว่า นอกจากนี้ในแก่นเรื่องประเภท Love Theme ยังมีการสอดแทรกเรื่องราวความรักในครอบครัวอีกด้วย แก่นเรื่องประเภท Love Theme จึงสะท้อนให้เห็นบทบาทการลดความขัดแย้งระหว่างชนชั้นและความขัดแย้งในครอบครัว

แก่นเรื่องประเภท Morality Theme สะท้อนบทบาทหน้าที่ในการลดความขัดแย้งทางสังคมโดยการกล่อมเกลาคิดใจ สอดแทรกคติสอนใจและข้อคิดให้กับผู้ชม รวมทั้งให้ความมั่นใจแก่ผู้ชมว่าหลักของการทำดีได้ชั่วได้ชั้วได้ชั่วยังคงเป็นเช่นนั้นเสมอ โดยแนวคิดเรื่องทำดีได้ดี สื่อผ่านตัวละครเอกของเรื่องซึ่งเป็นคนในชนชั้นล่างของสังคมหรือเป็นคนในชนบท และทำชั่วได้ชั่วสื่อผ่านตัวละครผู้ร้ายของเรื่องที่ส่วนใหญ่เป็นคนรวยและเป็นคนในเมือง

แก่นเรื่องประเภท Power Theme สะท้อนบทบาทผ่านการนำเสนอผลแห่งความโลภ การแสวงหาอำนาจเงินทองอันนำไปสู่ความขัดแย้งและความล้มเหลวในชีวิต โดยสื่อผ่านตัวละครผู้ร้ายของเรื่อง รวมทั้งการรู้จักสำนึกผิดและการให้อภัยจะสามารถลดความขัดแย้งต่างๆ ได้

แก่นเรื่องประเภท Idealism Theme สะท้อนอุดมการณ์ท้องถิ่นนิยม เศรษฐกิจพอเพียงและการมี

จิตสำนึกที่ดีในการช่วยเหลือสังคมจะช่วยลดความขัดแย้งทางสังคมได้

แก่นเรื่องประเภท Career Theme สะท้อนบทบาทผ่านการนำเสนอแนวทางการประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพของชนชั้นล่าง การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพของชนชั้นล่าง ไม่ว่าจะเป็นอาชีพไหนหากมีความอดทน มุ่งมั่น และความพยายามก็จะสามารถประสบความสำเร็จในอาชีพเหล่านั้นได้ในที่สุด นอกจากนี้แก่นเรื่องประเภท Career Theme ยังนำเสนอให้เห็นถึงความสำเร็จในการประกอบอาชีพการงานของตัวละครผู้หญิง เป็นการให้สถานภาพผู้หญิงในการประกอบอาชีพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การลดความขัดแย้งทางชนชั้นในการประกอบอาชีพได้ในที่สุด

ส่วนแก่นความคิดหลักที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ทั้ง 4 เรื่องพบว่าละครทุกเรื่องเน้นนำเสนอแนวคิดเรื่องค่าของคนอยู่ที่ความดีและคนทุกคนไม่ว่าจะรวยหรือจนก็มีความเป็นคนเท่าเทียมกัน ดังนั้นจึงไม่ควรตัดสินคนเพียงเพราะรูปลักษณ์ภายนอก ชนชั้น เชื้อชาติหรือฐานะ แต่มองคนที่ความดีภายในจิตใจ นอกจากนี้ยังพบว่าการสอดแทรกแก่นความคิดหลักเรื่องความพยายามคือหนทางของความสำเร็จอีกด้วย แก่นความคิดหลักดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของละครโทรทัศน์ก่อนข่าวในการสะท้อนมุมมองของคนจน/คนชนบท รวมทั้งบทบาทในการขัดเกลาคิดใจของผู้ชมกลุ่มคนรวย เพื่อให้ลดอคติที่มีต่อคนจน/คนชนบท อันจะนำไปสู่การยอมรับซึ่งกันและกันอย่างเท่าเทียมได้ในที่สุด รวมทั้งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะเรื่องความขัดแย้งระหว่างชนชั้น และความขัดแย้งระหว่างความเป็นเมืองและความเป็นชนบทอีกด้วย

2.3 ตัวละคร (Character)

(ก) ประเภทของตัวละคร

ตัวละครพระเอกและนางเอกมีการสลับฐานะไปมาระหว่างคนรวย/คนในเมืองกับคนจน/คนชนบท ตัวละครผู้ร้ายส่วนใหญ่มีฐานะร่ำรวยและเป็นคนในเมือง ซึ่งมีลักษณะตรงข้ามกับตัวละครเอกของเรื่องที่มีฐานะยากจนและเป็นคนต่างจังหวัด ตัวละครผู้ช่วยมี

ทั้งผู้ช่วยที่มีฐานะดีและฐานะยากจน การสร้างตัวละครผู้ร้ายสะท้อนให้เห็นถึงการวิพากษ์วิจารณ์คนรวยหรือคนชนชั้นสูงของสังคม ส่วนการสร้างตัวละครผู้ช่วยที่มีฐานะดีเป็นการแก้ต่างให้กับคนรวย ส่วนผู้ช่วยที่มีฐานะยากจนมีบทบาทในการช่วยยกย่องหรือให้สถานภาพกับคนจน/คนชนบท

(ข) การสร้างตัวละคร

ผู้วิจัยพบว่าละครโทรทัศน์ก่อนข่าวมีการสร้างตัวละครดังนี้

- 1) มีลักษณะ Round Character
- 2) ให้สถานภาพ (Status Conferral) คนจน/คนชนบท ว่าเป็นคนดี มีการศึกษาสูง มีบทบาทในการช่วยเหลือคนชนชั้นสูงให้พ้นวิกฤติ และมีอัตลักษณ์ของตัวเองในขณะที่เดียวกันก็มีอัตลักษณ์ที่หลากหลายได้ด้วย
- 3) คนรวย/คนในเมืองกับคนจน/คนชนบทมีทั้งข้อต่างในด้านการแต่งกายและลักษณะนิสัย และข้อเหมือนในแง่ที่ว่าคนรวยแต่เป็นคนดีก็ยังมีอยู่ คนจน/คนชนบทหรือคนเชื้อชาติเดียวกันก็ยังมีแบ่งชนชั้นกันแล่งรังแกกันเช่นเดียวกันแต่พบน้อยมาก
- 4) การสลาย Stereotype ตัวละครนายทุน นักการเมือง แม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง และแม่สามีกับลูกสะใภ้ การสลาย Stereotype ของตัวละคร นับเป็นกลไกสำคัญในการลดความขัดแย้งทางสังคม เนื่องจากการสลายแนวคิดการแบ่งแยก การแยกแยะ หรือแนวคิดเรื่องภาพแบบฉบับของคนแต่ละกลุ่มในสังคม
- 5) การสร้าง invention ในเรื่องความสัมพันธ์ตัวละคร
- 6) การสร้างตัวละครที่มีความแตกต่างทางฐานะและชนชั้นค่อนข้างมากและมีความสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบแตกต่างกันไปตามแนวเรื่อง แต่สุดท้ายก็สร้างให้ตัวละครทั้งสองฝ่ายที่ต่างกันที่สุดชั่วสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า Genre Comedy มีความสัมพันธ์กับการสร้างตัวละคร ทำให้ตัวละครในเรื่องส่วนใหญ่ถูกนำเสนอในลักษณะตลกสนุกสนาน แม้แต่บทพระเอกหรือนางเอกของเรื่อง และที่สำคัญการสร้าง

ตัวละครสะท้อนให้เห็นว่าสามารถสร้างความสมานฉันท์ได้ระหว่างคนในเมือง/ฐานะร่ำรวยมากกับคนชนบทที่มีฐานะยากจนในระดับปานกลางเท่านั้น

2.4 ความขัดแย้ง (Conflict)

ความขัดแย้ง (Conflict) ที่พบเป็นความขัดแย้งระหว่างคนกับคน โดยคู่ตรงข้าม(Binary Opposition) สะท้อนความแตกต่างระหว่างชนชั้น เมืองและชนบท และเชื้อชาติอย่างชัดเจน ปัญหาความขัดแย้งที่พบบ่อยที่สุดได้แก่ ปัญหาความรัก ครอบครัว การทำงาน และปัญหาอื่นๆ ส่วนปัญหาความขัดแย้งเรื่องชนชั้นเมืองและชนบท เชื้อชาติ และปัญหาการเงินแม้ไม่พบบ่อยในละครทุกเรื่องแต่ก็พบว่าเป็นปัญหาที่มีความสำคัญต่อเรื่องค่อนข้างมาก โดยรูปแบบการนำเสนอปัญหาความขัดแย้งมีความสัมพันธ์กับ Genre Comedy และสัมพันธ์กับแนวเรื่องของละครแต่ละลักษณะด้วย

ความรุนแรงของปัญหาพบว่ามีทั้ง 3 รูปแบบคือ

- 1) แบบรุนแรง ได้แก่ ปัญหาการทำงาน ปัญหาสังคม
- 2) แบบไม่รุนแรงและรุนแรง ได้แก่ ปัญหาชนชั้นเมือง/ชนบท ครอบครัว และปัญหาอื่นๆ
- 3) แบบไม่รุนแรง ได้แก่ ปัญหาความรัก และปัญหาการเงิน

ผู้วิจัยพบว่าความรุนแรงของปัญหามีความสัมพันธ์กับ Genre Comedy และแนวเรื่องของละครอีกด้วย โดย Genre Comedy มีส่วนทำให้ปัญหาต่างๆ ถูกนำเสนอในลักษณะตลกสนุกสนานจึงถูกลดความรุนแรงลง ยกเว้นปัญหาการทำงานและปัญหาสังคม เนื่องจากปัญหาการทำงานเป็นปัญหาที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อเรื่องค่อนข้างมาก ส่วนปัญหาสังคมเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจารีตประเพณีและศีลธรรมอันดีงามของสังคม

จากการวิเคราะห์ความรุนแรงของปัญหาทั้ง 3 รูปแบบสามารถสรุปได้ว่า ปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับคนจน/หรือคนชนบท นั่นก็คือปัญหาการทำงาน ปัญหาที่มีความสำคัญรองลงมาคือ ปัญหาครอบครัว ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชนชั้น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างความเป็นเมืองและความเป็นชนบท และปัญหาที่สำคัญ

น้อยที่สุดนั่นก็คือ ปัญหาความรัก และปัญหาการเงิน อย่างไรก็ตามความรุนแรงของปัญหายังมีความสัมพันธ์กับลักษณะแนวเรื่องของแต่ละละครแต่ละเรื่องด้วย

สำหรับวิธีการแก้ปัญหาพบว่าละครนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาแบบให้คนอื่นช่วยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การแก้ปัญหาด้วยตัวเอง ส่วนการแก้ปัญหาแบบคลี่คลายไปเองพบน้อยมาก สะท้อนให้เห็นว่าเมื่อเกิดปัญหา ความขัดแย้งทางสังคม มนุษย์ต้องเป็นผู้แก้ปัญหาไม่ใช่รอให้โชคชะตาช่วย และอีกแง่หนึ่งก็คือ เมื่อคนจน/คนชนบทเกิดปัญหา การปล่อยให้ปัญหาค่อยๆคลี่คลายไปเอง ไม่สามารถช่วยอะไรได้ แต่ต้องอาศัยการช่วยเหลือกันเป็นกลุ่ม แต่อย่างไรก็ตามก็ต้องพยายามแก้ปัญหาด้วยตัวเองด้วยเช่นเดียวกัน ที่สำคัญละครก่อนข่าวได้นำเสนอหัวใจหลักสำคัญของการแก้ปัญหาความขัดแย้งทางสังคมคือต้องอาศัยการร่วมมือกันของทั้งฝ่ายคนจน/คนชนบทที่ต้องมีความดี ความอดทน ความพยายาม และที่สำคัญมีการศึกษา และฝ่ายคนรวย/คนในเมืองที่ต้องมาเรียนรู้วิถีชีวิตของคนจน/คนชนบทด้วยตัวเองและต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติ เลิกอคติกับคนจน/คนชนบทด้วยเช่นกัน

2.5 สถานที่/ฉาก (Location/Setting)

สถานที่/ฉาก (Location/Setting) มีความสำคัญต่อการสร้างความหมายเรื่องความขัดแย้งและสะท้อนมุมมองการเล่าเรื่องในจุดยืนของคนจน/คนชนบท

2.6 ตอนจบ (Ending)

ตอนจบ (Ending) จบแบบสุขนาฏกรรม (Happy Ending) สะท้อนให้ความเชื่อของคนในสังคมที่ต้องการความปรองดองมากกว่าความขัดแย้ง หรืออาจมองได้ว่าเป็นการกลไกในการชูก้อนความขัดแย้งที่ไม่สามารถแก้ไขได้ในโลกแห่งความเป็นจริง หรือบางทีอาจจะเสนอให้ทดลองแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งทางสังคมในโลกแห่งจินตนาการก่อนจะนำไปสู่การแก้ไขความขัดแย้งในโลกแห่งความจริงก็เป็นได้

3. การรับรู้บทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์และการเชื่อมโยงเนื้อหาในละครโทรทัศน์กับชีวิตจริงของผู้ชม

3.1 การรับรู้บทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำของผู้ชม

จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ผู้ชมทั่วไปและผู้ชมที่มีภูมิหลังหรือประสบการณ์ใกล้เคียงกับละครจำนวน 39 คน เพื่อตรวจสอบการรับรู้บทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ก่อนข่าวของผู้ชมซึ่งวัดจากการรับรู้ปัญหาความขัดแย้ง การรับรู้วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้ง และการรับรู้ข้อคิดที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ ผู้วิจัยพบว่าผู้ชมทั้งสองกลุ่มสามารถรับรู้บทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ก่อนข่าวได้ผ่านการนำเสนอปัญหาความขัดแย้ง วิธีการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้ง และข้อคิดที่ปรากฏในละคร โดยการรับรู้ของกลุ่มผู้ชมทั้งสองกลุ่มมีความสอดคล้องผลการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) และผู้วิจัยยังพบว่าภูมิหลังและประสบการณ์ทางสังคม รวมทั้ง Genre Comedy มีผลต่อการรับรู้บทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของผู้ชมอีกด้วย

3.2 การเชื่อมโยงเนื้อหาในละครโทรทัศน์กับชีวิตจริงของผู้ชม (identification)

การเชื่อมโยงเนื้อหาในละครโทรทัศน์กับชีวิตจริงของผู้ชม (identification) ซึ่งวัดจากการเปรียบเทียบเนื้อหาในละครกับประสบการณ์ของตัวเอง การเปรียบเทียบตัวเองกับตัวละคร และการเลียนแบบ/ไม่เลียนแบบเนื้อหาในละคร ผู้วิจัยพบว่า ผู้ชมที่มีภูมิหลังหรือประสบการณ์ใกล้เคียงกับเนื้อหาในละครจะมีการเชื่อมโยงเนื้อหาในละครกับชีวิตจริงทั้งการเปรียบเทียบเนื้อหากับประสบการณ์ตัวเอง การเปรียบเทียบตัวเองกับตัวละคร และการเลียนแบบเนื้อหาในละครมากกว่าผู้ชมทั่วไป ดังนั้น ภูมิหลังหรือประสบการณ์ทางสังคมจึงมีผลต่อการเชื่อมโยงเนื้อหาในละครโทรทัศน์กับชีวิตจริงของผู้ชม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า Genre Comedy ยัง

มีผลต่อการเชื่อมโยงเนื้อหาในละครกับชีวิตจริงของผู้ชมด้วยเช่นกัน

3.3 ความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำในชีวิตจริง

ความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ก่อนข่าว พบว่า ผู้ชมทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่ 22 จาก 39 คน มีความคิดเห็นว่าละครโทรทัศน์ก่อนข่าวมีบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมได้แต่ต้องขึ้นกับเงื่อนไขคือ วัตถุประสงค์ของการดูละครโทรทัศน์ของผู้ชมและผู้ชมดูละครแล้วย้อนดูตัวหรือไม่

อย่างไรก็ตามพบว่าในกลุ่มผู้ชมค่อนข้างมาก คือ 17 จาก 39 คน ที่เชื่อว่าละครโทรทัศน์ก่อนข่าวไม่มีบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคม เนื่องจากปัจจัยด้าน Genre Comedy และผู้ชมดูละครเพื่อความสนุกสนานบันเทิง เพื่อหลบหนี (escapism) ไปจากชีวิตประจำวันที่น่าเบื่อหน่าย แต่ไม่นำมาเชื่อมโยงกับชีวิตจริง (identification) รวมทั้งปัจจัยในด้านการมองโลกของสื่อกับโลกชีวิตจริงของผู้ชมด้วย หากผู้ชมมองโลกของสื่อแยกออกจากโลกชีวิตจริง ผู้ชมจะไม่เกิดการเชื่อมโยงเนื้อหาและมีความคิดเห็นว่าละครโทรทัศน์ก่อนข่าวไม่มีบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคม แต่หากผู้ชมมองโลกของสื่อใกล้เคียงกับโลกชีวิตจริง ผู้ชมก็จะเกิดการเชื่อมโยงเนื้อหาในละครกับชีวิตจริงและมีความคิดเห็นว่าละครโทรทัศน์ก่อนข่าวมีบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมได้จริง ดังนั้น ปัจจัยด้านการมองโลกของสื่อกับโลกชีวิตจริงของผู้ชมจึงมีความสัมพันธ์กับการเชื่อมโยงเนื้อหาในละครกับชีวิตจริงของผู้ชม และความเชื่อของผู้ชมที่มีต่อบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์

3.4 ความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อเนื้อหาและตัวละครในละครก่อนข่าวภาคค่ำ

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อเนื้อหาและตัวละครในเรื่องยังพบว่าผู้ชมทั้งสองกลุ่มมีทัศนคติด้านบวกต่อเนื้อหาและตัวละครของละครโทรทัศน์

ก่อนข่าวค่อนข้างมาก ส่วนทัศนคติด้านลบนั้นพบค่อนข้างน้อย โดยทัศนคติด้านบวกนั้นมีผลมาจากปัจจัยด้าน Genre Comedy ได้แก่ เรื่องราวมีความตลกสนุกสนาน ปัจจัยด้านการขัดเกลากายทางสังคม (Socialization) ของละครโทรทัศน์ ได้แก่ มีสาระ ช่วยขัดเกลากายใจคนในสังคม เนื้อเรื่องเข้าใจได้ง่าย และมีการนำเสนอวิธีแก้ปัญหาแต่ยังมีลักษณะการแก้แบบนิยาย และปัจจัยด้านความใกล้เคียงของละครกับชีวิตจริง ได้แก่ สะท้อนชีวิตจริงได้ดีและหลากหลายแง่มุม และสะท้อนเรื่องราวใกล้เคียงกับชีวิตจริง

ส่วนทัศนคติด้านลบนั้น มีผลมาจากปัจจัยด้าน Genre Comedy ได้แก่ การเน้นความตลกสนุกสนานมากเกินไปจนทำให้น่าเบื่อเรื่องจริง ปัจจัยด้านรูปแบบการนำเสนอ ได้แก่ โครงเรื่องซ้ำซากน่าเบื่อ และมีรูปแบบการนำเสนอเพื่อมุ่งเน้นตอบสนองความต้องการของตลาด และปัจจัยด้านความสมจริงในการนำเสนอ ได้แก่ การนำเสนอตัวละครที่มีความแตกต่างอย่างชัดเจนแบบขาวกับดำทำให้ตัวละครขาดมิติ การแสดงของนักแสดงที่พูดภาษาท้องถิ่นได้ไม่เหมือนจริง และความไม่สมจริงของฉากที่ปรากฏในละคร

อภิปรายผลการวิจัย

1. บทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำ

บทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ก่อนข่าวภาคค่ำมีความสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในการประสานสังคม (Correlation) ของ Lasswell โดยละครโทรทัศน์ก่อนข่าวได้ทำหน้าที่ในการตีความและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคนรวยและคนจนในสังคมไทยว่ามีความขัดแย้งกันทางชนชั้น ความขัดแย้งระหว่างความเป็นเมืองและความเป็นชนบท และความขัดแย้งทางด้านเชื้อชาติ โดยเป็นการตีความเข้าใจคนจน/คนชนบทด้วยการยกย่องและให้สถานภาพแก่คนจน/คนชนบทว่าเป็นคนดี มีน้ำใจ มีความพยายาม และมีการศึกษาสูง สามารถทำประโยชน์ต่อสังคมและ

ช่วยเหลือคนที่อยู่ในชนชั้นที่สูงกว่าได้ และในขณะเดียวกันละครโทรทัศน์ก่อนข่าวก็นำเสนอให้เห็นถึงการวิพากษ์วิจารณ์คนรวยว่ามักเป็นคนเห็นแก่ตัว คบคนเพื่อหวังผลประโยชน์ ถูกเหยียดหยามคนจน/คนชนบท อยู่เสมอจึงทำให้เกิดความขัดแย้งต่างๆ ขึ้น

อย่างไรก็ตาม ละครโทรทัศน์ก่อนข่าวก็ได้นำเสนอให้เห็นถึงการแก้ต่างให้กับคนรวยหรือคนในเมืองด้วยเช่นกัน ว่าคนรวยหรือคนในเมืองที่เป็นคนดี มีน้ำใจ ก็ยังมีอยู่ในสังคม ผ่านการสร้างตัวละครที่เป็นการสลาย stereotype ภาพแบบฉบับของตัวละครในลักษณะต่างๆ เช่น ภาพนายทุนที่เป็นคนดี ขยัน ไม่เอาเปรียบ ลูกจ้าง ภาพนักการเมืองมีสะอาดที่มีความห่วงใย และคอยดูแลทุกข์สุขของประชาชนด้วยความจริงใจ ภาพของแม่สามีใจดี รักและเอ็นดูลูกสะใภ้มาก โดยไม่คำนึงเลยว่าลูกสะใภ้จะมีฐานะยากจนหรือเป็นคนบ้านนอกคอกนา ซึ่งการสลาย stereotype ของตัวละครนี้นับเป็นกลไกสำคัญของการลดความขัดแย้งทางสังคมเป็นอย่างมาก เนื่องจากภาพแบบฉบับ หรือ stereotype เป็นทัศนคติอย่างหนึ่งที่โน้มน้าวให้เราตัดสินกลุ่มคนล่วงหน้า ก่อนที่เราจะรู้จักกับบุคคลเหล่านั้นอย่างแท้จริง และภาพแบบฉบับนี้ส่วนใหญ่ก็มีแนวโน้มไปทางทัศนคติด้านลบ ทำให้เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก และอาจทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้ การสลาย stereotype ของตัวละครในละครโทรทัศน์ก่อนข่าว จึงเป็นการสลายภาพแบบฉบับของกลุ่มคนต่างๆ ในสังคม ทำให้เกิดความเข้าใจกันของคนในสังคม ทำให้คนจนมองคนรวยอย่างแยกแยะว่าในกลุ่มคนรวยก็ยังมีคนดีอยู่เช่นกัน อันจะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม หรือการลดความขัดแย้งทางสังคมได้ในที่สุด

นอกจากนี้ในองค์ประกอบเรื่องตัวละคร ละครก่อนข่าวยังสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครที่มีความหลากหลาย เช่น ความขัดแย้งระหว่างสาวโรงงานกับผู้จัดการโรงงานในเรื่องคุณหนูฉันทนา ความขัดแย้งระหว่างสาวชาวอีสานกับเศรษฐีเมืองกรุงในเรื่องเทพธิดาปลาร้า ความขัดแย้งระหว่างแม่ยายไฮโซกับลูกเขยบ้านนอกในเรื่องเขยบ้านนอก ความขัดแย้งระหว่างพ่อสามีคนจีนกับลูกสะใภ้สาวอีสาน ในเรื่องสะใภ้เจ้าสัว ละครโทรทัศน์ก่อนข่าวส่วนใหญ่ยังนำเสนอ

ให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนจน คนชนบท หรือคนชนชั้นล่างของสังคม ที่ประกอบอาชีพหลากหลายอาชีพ เช่น พระเอก ลีเก มอเตอร์ไซด์รับจ้าง พ่อค้าแม่ค้า เกษตรกร เป็นต้น การนำเสนอภาพความสัมพันธ์ของตัวละครที่หลากหลายนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบของคนในสังคม กลยุทธ์การเคล้าความหลากหลายของความสัมพันธ์แบบนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการให้คำอธิบาย (explanation) และเป็นการหาทางออกเชิงสังคม (social outlets) ให้กับอารมณ์ความรู้สึกของผู้คนที่นับวันจะยิ่งซับซ้อนมากขึ้น ในขณะเดียวกัน การกระจายตัวละครที่มีปัญหามากมายหลากหลายเช่นนี้ ก็เป็นเสมือนการพยายามสร้างความเป็นธรรมให้แก่ทุกคนในสังคมที่จะได้นำเสนอเสียงของตนผ่านปากคำของตัวละครต่างๆ อันเป็นการลดทอนความขัดแย้งทางสังคมอย่างน้อยก็ในโลกแห่งจินตนาการ

ส่วนองค์ประกอบเรื่องความขัดแย้ง หากพิจารณาองค์ประกอบเรื่องความขัดแย้งด้วยแนวคิดเรื่องมายาคติแล้ว จะพบว่าละครโทรทัศน์ก่อนข่าวเสนอมายาคติในแง่ของการเรียกร้องฝ่ายคนจน/คนชนบทค่อนข้างมาก ดังจะเห็นได้จากหัวใจหลักสำคัญของวิถีแก้ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว ซึ่งคนจน/คนชนบทต้องเข้าไปช่วยเหลือคนรวย/คนในเมืองให้พ้นวิกฤติ แต่ไม่มีการนำเสนอให้คนรวยไปช่วยคนจนให้พ้นจากวิกฤติเลย การนำเสนอในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นการนำเสนอจากจุดยืนของคนรวยที่เรียกร้องให้คนจน/คนชนบทต้องมาช่วยคนที่รวยอยู่แล้วให้รอดพ้นจากวิกฤติ วิกฤติของคนรวยมีความสำคัญมากกว่าวิกฤติปัญหาของคนชนชั้นล่าง ทั้งยังเป็นมายาคติในแง่ที่เสนอให้เห็นว่าคนรวยไม่ต้องอาศัยความดี ความอดทน หรือความพยายามใดๆ เพียงแค่เปลี่ยนทัศนคติ แต่คนจน/คนชนบทกลับต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการประสบความสำเร็จ

นอกจากนี้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเรื่องความขัดแย้งระหว่างคนจนกับคนรวยนั้นยังพบมีระดับของความขัดแย้ง (Degree of Conflict) อยู่ 2 ประเภท นั่นคือ ถ้าคนรวยดูถูกคนจน คือ understanding conflict ซึ่งเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากความเข้าใจผิด การดูถูกเหยียดหยามกันซึ่งความขัดแย้งในกรณีนี้

สามารถแก้ไขปัญหาด้วยการสื่อสารแบบ Comedy หรือการสร้างความเข้าใจได้ แต่ถ้าเป็นความขัดแย้งในระดับ exploitation conflict ซึ่งเป็นความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ (interest) หรือการเอาเปรียบคนรวยเอาเปรียบคนจน จะไม่สามารถใช้การสื่อสารแบบ Comedy และการสร้างความเข้าใจในการแก้ปัญหาได้ แต่ต้องใช้วิธีการต่อรอง (negotiation) เท่านั้น ซึ่งระดับความขัดแย้งนี้เป็นแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังและมีความสัมพันธ์กับวิธีการสร้างตัวละครของละครโทรทัศน์ก่อนข่าวมาก โดยการสร้างตัวละครผู้ร้าย ได้แก่ พ่อแม่ของพระเอกนางเอกซึ่งมีฐานะร่ำรวย เป็นคนในเมือง ชอบถูกเหยียดหยามคนจน/คนชนบท ตัวละครเหล่านี้เป็นผู้ร้ายแต่ไม่ได้ร้ายจริง เพราะในภายหลังเมื่อใช้วิธีการสร้างความเข้าใจ โดยการเข้าไปเรียนรู้วิถีชีวิตคนจน/คนชนบท การปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อคนจน/คนชนบท ตัวละครผู้ร้ายเหล่านี้ก็สามารถกลับใจ เลิกมีอคติกับคนจน/คนชนบท ทำให้ความขัดแย้งที่เคยมีคลี่คลายไปได้และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ส่วนตัวละครผู้ร้ายแบบร้ายจริง ซึ่งได้แก่ ตัวละครผู้ร้ายที่มีฐานะดีแต่เอาเปรียบ กดขี่ ขูดรีดตัวละครฝ่ายคนจน/คนชนบท แม้ในตอนจบก็ไม้อาจสำนึกผิดหรือสร้างความเข้าใจกันได้ จึงมักได้รับบทลงโทษด้วยการถูกตัดสินจำคุกในที่สุด ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า Comedy หรืออารมณ์ขันสามารถใช้แก้ความขัดแย้งในเรื่องความเข้าใจผิดได้ในเรื่องความเข้าใจผิดหรือการถูกเหยียดหยามดังเช่นที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ก่อนข่าว แต่ถ้าเป็นความขัดแย้งในเรื่องของผลประโยชน์ ต้องใช้วิธีการเจรจาต่อรองจึงจะสามารถลดความขัดแย้งไปได้ จากข้อค้นพบดังกล่าว จึงเป็นที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไปในการศึกษาเรื่องความขัดแย้ง (conflict) ในละครโทรทัศน์ ประเภท (Genre) อื่นๆ ในประเด็นที่ว่าละครโทรทัศน์ตระกูลอื่นๆ นำเสนอประเภทของความขัดแย้งเรื่องอะไร ความขัดแย้งดังกล่าวอยู่ในระดับของความขัดแย้งระดับไหน และใช้การสื่อสารประเภทไหนในการช่วยลดความขัดแย้งเหล่านั้นได้ อันจะนำไปสู่การศึกษาบทบาทของละครโทรทัศน์ในการลดความขัดแย้งทางสังคมได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

สำหรับโครงเรื่องและแก่นเรื่องของละครโทรทัศน์ก่อนข่าวที่เน้นการนำเสนอความสำเร็จของคนจน/คนชนบท หากพิจารณาแนวคิดเรื่อง Myth ตามทัศนะของ Levi-Strauss ละครโทรทัศน์ก่อนข่าวจึงเป็นมายาคติที่ทำหน้าที่ช่วยลดทอนความขัดแย้งทางสังคมที่เกิดขึ้นโดยการเสนอวาทกรรมที่เป็นมายาคติสำหรับคนจน/คนชนบทโดยการให้ความหวังกับคนจน/คนชนบทในสังคมว่าคนจน/คนชนบทที่มีโอกาสประสบความสำเร็จในด้านการประกอบอาชีพ การเรียนการศึกษา และชีวิตครอบครัวได้ ในอีกแง่หนึ่งละครโทรทัศน์ก่อนข่าวเสนอวาทกรรมให้กับคนจน/คนชนบทว่าจะประสบความสำเร็จได้ต้องมีความดี มีความพยายาม และที่สำคัญต้องมีการศึกษา หรือคนจนต้องช่วยเหลือคนรวยจึงจะประสบความสำเร็จ และนอกจากนี้ละครโทรทัศน์ก่อนข่าวยังเสนอวาทกรรมที่เป็นมายาคติสำหรับคนรวยและคนอื่นๆ ในสังคมว่าถ้าสังคมจะลดความขัดแย้งต่างๆ ไปได้ คนรวยก็ต้องให้ออกสคนจนในการประสบความสำเร็จบ้างเช่นกัน จึงกล่าวได้ว่าละครโทรทัศน์ก่อนข่าวสะท้อนมายาคติในการลดความขัดแย้งทางสังคมที่สามารถตีความได้หลากหลายประการ จึงน่าสนใจในการศึกษาต่อไปว่า หากเรานำวาทกรรมทั้ง 3 ชุดนี้ไปทดสอบกับผู้รับสาร ผู้รับสารจะสามารถรับรู้และตีความวาทกรรมทั้ง 3 ชุดนี้ได้หรือไม่ ผู้รับสารจะเลือกรับรู้วาทกรรมชุดใดและอย่างไร เพื่อศึกษาบทบาทของละครโทรทัศน์ในการลดความขัดแย้งทางสังคมในชีวิตจริงได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ในส่วนของโครงเรื่องและแก่นเรื่องของละครโทรทัศน์ก่อนข่าวภาคค่ำซึ่งมีลักษณะเด่นคือนำเสนอเรื่องราวความสำเร็จของคนจน/คนชนบทในการประกอบอาชีพ Career Theme แต่หากพิจารณาโดยเปรียบเทียบกับละครโทรทัศน์ที่เป็น Career Theme แบบแท้ๆ เช่นละครซีรีส์ญี่ปุ่น ซีรีส์เกาหลี หรือซีรีส์ชุดกีฬา ก็จะพบว่าละครโทรทัศน์ก่อนข่าวยังมีความแตกต่างจากละครที่เป็น Career แท้ๆ เนื่องจากละครโทรทัศน์ก่อนข่าวภาคค่ำโดยส่วนใหญ่ยังคงผสมผสานกับเรื่องความรักและเรื่องอื่นๆ ด้วย ไม่เน้นการนำเสนอวิธีการประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ วิธีการค้นหาหรือพัฒนาสินค้าอย่างจริงจัง ส่วนใหญ่ตัวละคร

จะประสบความสำเร็จเพราะความโชคดีและจังหวะดี อุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้นในเชิงการประกอบอาชีพก็ไม่ได้มากเท่าอุปสรรคในเชิงความรัก ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสนใจในการพัฒนาละครโทรทัศน์ก่อนข่าวภาคค่ำต่อไปในอนาคต หากเน้นการนำเสนอเนื้อหาวิธีการประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพเช่นเดียวกับละครแบบ Career แท้ๆมากขึ้น ก็อาจจะช่วยยกระดับให้กับละครโทรทัศน์ก่อนข่าวได้อีกทางหนึ่ง

การจบแบบสุกษากรรม (happy ending) ของละครโทรทัศน์ก่อนข่าว ในแง่หนึ่งอาจเป็นสะท้อนความคาดหวังความปรารถนาของคนในสังคม แต่หากถ้าพิจารณาด้วยแนวคิดเรื่องมายาคติ ของ Levi-Strauss แล้ว ในอีกแง่หนึ่งการจบแบบสุกษากรรมของละครโทรทัศน์ก่อนข่าวอาจเป็นมายาคติที่ช่วยชูก้อนความขัดแย้งที่ไม่อาจแก้ไขได้ในโลกแห่งความเป็นจริง หรือละครโทรทัศน์ก่อนข่าวอาจเป็นมายาคติที่ทำให้คนบางกลุ่มได้ทดลองประสบการณ์ความขัดแย้งในโลกแห่งจินตนาการก่อนจะนำมาสู่การลดความขัดแย้งในโลกแห่งความเป็นจริงก็เป็นได้ อย่างไรก็ตามความขัดแย้งทางสังคมที่แก้ไขได้ในโลกแห่งจินตนาการนี้ก็ยังสามารถทำได้บนเงื่อนไขบางประการ นั่นก็คือ สามารถสร้างความสมานฉันท์ได้ระหว่างคนรวยกับคนจนในระดับปานกลาง และลดความขัดแย้งทางสังคมได้เพียงบางเรื่อง ยกเว้นความขัดแย้งทางศาสนาและการเมือง ซึ่งเป็นประเด็นที่อ่อนไหวมากเกินไปที่จะนำมาเสนอได้ ดังนั้น แม้ละครโทรทัศน์ก่อนข่าวจะยังเป็นมายาคติ แต่อย่างน้อยก็ยังเป็นมายาคติที่สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางสังคมในโลกแห่งจินตนาการนั่นเอง

นอกจากนี้ Subgenre ที่หลากหลายของละครโทรทัศน์ก่อนข่าว โดยเฉพาะละครประเภท romantic comedy ความเป็นละครที่ผสมผสานกับ romance ก็มีความสำคัญ เพราะแบบแผนบังคับของละครประเภทความรักสุดท้ายก็ต้องจบแบบสุกษากรรม จึงอาจกล่าวได้ว่า ความขัดแย้งทางสังคมที่เกิดขึ้นก็น่าจะจัดการได้โดยการใช้ความรักนั่นเอง

นอกจากนี้ Genre Comedy ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของละครโทรทัศน์ก่อนข่าว ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อบทบาทของละครโทรทัศน์ก่อนข่าวภาคค่ำในการช่วยลดความขัดแย้งทางสังคมค่อนข้างมาก เพราะละครโทรทัศน์แบบ Comedy ที่เน้นความสนุกสนานบันเทิงจึงทำให้โครงเรื่องและแก่นเรื่องมีลักษณะแบบผสมผสาน การสร้างตัวละครแบบตลกขำขัน ความขัดแย้งทางสังคมที่ปรากฏในเรื่องถูกลดความรุนแรงลง และสุดท้ายก็สามารถคลี่คลายไปได้และจบแบบมีสุข ละครโทรทัศน์ประเภท Comedy จึงเป็นละครที่ช่วยคลายหรือลดทอนความขัดแย้งได้ในโลกแห่งจินตนาการ หรืออีกนัยหนึ่งก็อาจจะเป็นการชูก้อนความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทางสังคมได้เช่นเดียวกันเพราะหากเทียบกับละครโทรทัศน์หลังข่าวที่ส่วนใหญ่เป็นละครประเภท Drama หรือ Tragedy วิธีการนำเสนอความขัดแย้งจะเป็นการเปิดโปงความขัดแย้งหรือชี้ให้เห็นความขัดแย้งมากกว่า แต่หากเป็นละครประเภท Comedy ดังเช่นละครโทรทัศน์ก่อนข่าวส่วนใหญ่จะเป็นละครประเภทนำเสนอวิธีการคลายความขัดแย้งหรือลดทอนความขัดแย้ง

เมื่อพูดถึงคำว่า Comedy ผู้ชมส่วนใหญ่มักจะเกิดความคิดในเชิงลบหรือเป็นความคิดแบบเกินจริง (over explanation) ว่า ความตลก ความสนุกสนาน และ เบาสมองเป็นคู่ตรงข้ามกับความมีสาระ เมื่อมีความตลก เบาสมองก็ย่อมต้องไม่มีสาระอย่างแน่นอน ซึ่งในความเป็นจริงในความตลกสนุกสนานนั้นเบื้องหลังอาจจะแฝงสาระไว้อย่างลึกซึ้ง แต่ในขณะที่บางรูปแบบอาจดูเคร่งขรึมแต่ข้างในไม่มีเนื้อหาสาระอะไรเลยก็เป็นได้ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าละคร Genre Comedy ก็ยังมีมายาคติ (Myth) เช่นกัน ดังเช่นกลุ่มผู้ชมละครบางส่วนให้เหตุผลว่า ละครโทรทัศน์ก่อนข่าวเป็นละครตลก เบาสมอง และไร้สาระ ซึ่งในโลกของความเป็นจริงถึงแม้ว่าละครโทรทัศน์ก่อนข่าวซึ่งเป็นละครประเภท Comedy จะไร้สาระ เบาสมอง แต่หากเราพิจารณาลึกซึ้งถึงเกียรติภูมิของละคร Comedy ก็จะพบว่าละครประเภทนี้มีความเข้มข้นในการพยายามลดความขัดแย้งในสังคมไม่น้อยเลยทีเดียว

2. การรับรู้ของผู้ชมที่มีต่อบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำ และการเชื่อมโยงเนื้อหาในละครกับชีวิตจริงของผู้ชม

ผลการวิเคราะห์การรับรู้ของผู้ชมที่มีต่อบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำสะท้อนให้เห็นว่าการรับรู้ของผู้ชมมีความแตกต่างกันตามภูมิหลังหรือประสบการณ์ทางสังคมของผู้ชมแต่ละคน ดังจะเห็นได้ว่ากลุ่มผู้ชมที่มีภูมิหลังหรือประสบการณ์ใกล้เคียงกับตัวละครในเรื่องจะสามารถรับรู้วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้หลากหลายแง่มุมมากกว่ากลุ่มผู้ชมทั่วไป ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการสร้างความเป็นจริงทางสังคม (Social construct of reality) ซึ่ง กาญจนา แก้วเทพ (2544: 240) ได้อธิบายว่า ความเป็นจริงทางสังคมนี้ จะมีกระบวนการซึมผ่านเข้าไปสู่การรับรู้ของปัจเจกบุคคล กลายเป็น “แผนที่ทางจิตใจ” (Mental Map) ที่ทำหน้าที่ชี้ทิศทางบุคคลในแง่มุมต่างๆ กัน เช่น คนที่มีโลกเชิงสัญลักษณ์/มีแผนที่ทางจิตใจต่างกัน จะมี “ระบบการรับรู้” (perception) ที่ต่างกัน แผนที่ทางจิตใจเป็นตัวชี้นำทางการกระทำ ความคาดหวัง และระบบค่านิยมของคน และแผนที่ทางจิตใจ เมื่อติดตั้งลงในจิตใจของคนแล้ว กระบวนการนี้ไม่ได้หยุดทำงาน แต่ดำเนินการตอกย้ำอย่างต่อเนื่อง ดังเช่นในผลการวิจัยซึ่งพบว่า ผู้ชมกลุ่มที่มีภูมิหลังหรือประสบการณ์ใกล้เคียงกับตัวละครในเรื่องกับผู้ชมทั่วไปมีโลกเชิงสัญลักษณ์หรือมีแผนที่ทางจิตใจต่างกัน ดังนั้น จึงมีระบบการรับรู้ที่ต่างกันไป

ส่วนการเชื่อมโยงเนื้อหาในละครโทรทัศน์กับชีวิตจริงของผู้ชมนั้น พบว่า กลุ่มผู้ชมทั่วไปส่วนใหญ่จะไม่ค่อยเปรียบเทียบประสบการณ์ของตนเองกับเนื้อหาที่ปรากฏในละคร โดยให้เหตุผลว่าเนื่องจากในชีวิตจริงไม่เคยเจอเหตุการณ์หรือประสบปัญหาแบบในละคร นอกจากนี้ยังให้เหตุผลว่าสามารถแยกแยะได้ว่าละครก็คือละคร ชีวิตจริงก็คือชีวิตจริง และโดยส่วนใหญ่มักเป็นการเปรียบเทียบโดยความรู้สึกชื่นชอบตัวละคร เรื่องนั้นมากกว่าจะนำไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์จริง

ในทัศนคติของกลุ่มผู้ชมทั่วไป ละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาก่อนข่าวภาคค่ำจึงเป็นเรื่องแต่งที่ไกลความจริงมาก ส่วนกลุ่มผู้ชมที่มีภูมิหลังหรือประสบการณ์ใกล้เคียงกับตัวละครในเรื่องจะมีการเชื่อมโยงเนื้อหาในละครโทรทัศน์กับชีวิตจริงของผู้ชมมากกว่ากลุ่มผู้ชมทั่วไป ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับทัศนะของ Ang (กาญจนา แก้วเทพ: 2545, 202-203) ที่ว่า มนุษย์แต่ละคนจะมีอาการ “อิน หรือ อารมณ์ร่วม” ต่อจินตนาการไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับสิ่งที่เรียกว่า “ทุนทางวัฒนธรรม” (cultural capital) หรือประสบการณ์ในชีวิตและประสบการณ์ทางสังคมของแต่ละบุคคล ผู้คนอาจจะดูละครโทรทัศน์เรื่องเดียวกัน แต่แต่ละคนจะมีอาการ “อิน” ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขณะที่นั่งดูโทรทัศน์อยู่หน้าจอ ผู้ชมแต่ละคนก็จะนำ “ทุนทางวัฒนธรรม” เฉพาะของตนมาต่อรอง สะสมหรือขยายทุน และทำให้แบบแผนการดูหรือลักษณะการตีความละครโทรทัศน์แตกต่างกัน ดังเช่น กลุ่มผู้ชมที่มีภูมิหลังหรือประสบการณ์ใกล้เคียงกับตัวละครในเรื่อง หรือบางคนที่เคยมีประสบการณ์เหตุการณ์คล้ายคลึงกับตัวละครในเรื่องก็จะนำเอาประสบการณ์ของตัวเองมาสั่งสมต่อ ยอดออกไปในโลกแห่งความจริงและทำให้ผู้ชมกลุ่มนี้มีการเชื่อมโยงเนื้อหาที่ปรากฏในละครกับชีวิตจริงมากกว่ากลุ่มผู้ชมทั่วไปนั่นเอง

อย่างไรก็ตามยังมีผู้ชมบางกลุ่มที่ไม่รับรู้บทบาทและไม่เชื่อมโยงเนื้อหาที่ปรากฏในละครและมีความคิดเห็นว่าละครโทรทัศน์ก่อนข่าวไม่สามารถมีบทบาทในการลดความขัดแย้งได้ในชีวิตจริง เนื่องจากปัจจัยด้านมายาคติ (Myth) ของ Genre Comedy ดังเช่นที่ผู้ชมให้เหตุผลว่าเพราะละครโทรทัศน์ก่อนข่าวเน้นนำเสนอเรื่องราวความบันเทิง ตลกสนุกสนานจนเกินจริงและไร้สาระ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านวิธีคิดในการรับชมละครของผู้ชมอีกด้วย หากผู้ชมดูละครเพื่อความบันเทิงหลีกเลียงความน่าเบื่อในชีวิตจริง (escapism) และมองโลกจริงกับโลกในสื่อแยกออกจากกัน กลุ่มผู้ชมกลุ่มนี้ก็จะไม่เชื่อว่าละครโทรทัศน์ก่อนข่าวมีบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมได้ในชีวิตจริง แต่หากกลุ่มผู้ชมมองว่าโลกจริงกับโลกสื่อมีความใกล้เคียงกัน (overlap) และเกิดปรากฏการณ์เรื่องราวในชีวิตจริง

บังเอิญซ้อนทับกับเรื่องในจินตนาการ (resonance) ผู้ชมละครกลุ่มนี้จะเชื่อว่าละครโทรทัศน์ก่อนข่าวสามารถมีบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมได้ในชีวิตจริง ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ก่อนข่าวในชีวิตจริงจึงขึ้นอยู่กับปัจจัย คือ Genre Comedy และทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อของผู้ชมที่มีต่อละครโทรทัศน์อีกด้วย

จากการศึกษาการรับรู้บทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของผู้ชม การเชื่อมโยงเนื้อหาในละครกับชีวิตจริงของผู้ชม รวมทั้งความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ก่อนข่าว และความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อเนื้อหาและตัวละครของละครโทรทัศน์ก่อนข่าว ทำให้พบข้อค้นพบที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งว่า สิ่งหนึ่งที่ผู้ชมละครควรเปลี่ยนก็คือ ทัศนคติที่มีต่อละคร Comedy ว่าไม่ใช่ละครตลกไร้สาระเบาสมองเสมอไป แต่ละคร Comedy ก็มีความเข้มข้นในแง่ของพยายามในการลดความขัดแย้งทางสังคมด้วย เพราะตราบดีที่เราต้องใช้ละครประเภท Comedy ในการลดความขัดแย้งทางสังคมต่างๆ เหล่านี้ และเมื่อกลุ่มผู้ชมยังไม่คลี่คลายมายาคติเกี่ยวกับ Genre Comedy เราก็ไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายในการสะท้อนบทบาทในการลดความขัดแย้งทางสังคมของละครโทรทัศน์ก่อนข่าวได้ในโลกแห่งความเป็นจริง

นอกจากนี้ภูมิหลังและประสบการณ์ตรงก็นับเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการเชื่อมโยงเนื้อหาในละครกับชีวิตจริงและทัศนคติในเชิงบวกและเชิงลบของผู้ชมที่มีต่อละครโทรทัศน์ก่อนข่าว เพราะจากการวิจัยพบว่าผู้ชมที่มีภูมิหลังหรือประสบการณ์ใกล้เคียงกับละครจะมีการเชื่อมโยงเนื้อหาในละครกับชีวิตจริงและมีทัศนคติทางด้านบวกมากกว่าด้านลบ สะท้อนให้เห็นว่า แม้ละครก่อนข่าวจะทำหน้าที่เป็นมายาคติของสังคม เป็นโลกแห่งสัญลักษณ์ซึ่งไม่อาจมีบทบาทได้ในชีวิตจริง แต่ผู้ชมก็ยังยินดีที่จะติดตามชมละครโทรทัศน์ก่อนข่าวต่อไป หรืออาจกล่าวได้ว่าละครโทรทัศน์หรือมายาคติของสังคมนี้ก็ยังคงดำเนินควบคู่มาอยู่กับโลกแห่งความเป็นจริงนั่นเอง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า สำหรับ

กลุ่มผู้ชมที่มีภูมิหลังหรือประสบการณ์ใกล้เคียงกับละคร อาจมีความหวังให้ละครโทรทัศน์ก่อนขาวนี้เป็นหน่ออ่อนๆ ที่จะนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงหรือการลดความขัดแย้งทางสังคมได้ในชีวิตจริงซึ่งไม่เพียงแต่เป็นแค่มายาคติหรือแก้ไขความขัดแย้งได้เพียงแต่ในโลกจินตนาการเท่านั้นก็เป็นได้

จากผลการวิจัยผู้วิจัยพบข้อค้นพบที่น่าสนใจนอกเหนือจากบทบาทของละครโทรทัศน์ก่อนข่าวภาคค่ำในการลดความขัดแย้งทางสังคม คือ ละครโทรทัศน์ก่อนข่าวมีลักษณะเด่นในการนำเสนอแก่นเรื่องประเภท Idealism Theme ซึ่งสะท้อนอุดมการณ์ท้องถิ่นนิยม อุดมการณ์เศรษฐกิจพอเพียง และจิตสำนึกเพื่อสังคม รวมทั้งการสร้างตัวละครเอกของเรื่องส่วนใหญ่มักเป็นคนจน/คนต่างจังหวัดที่มีการศึกษา เข้ามาเรียนต่อในกรุงเทพฯ และนำความรู้ที่ร่ำเรียนกลับไปพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง จึงเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาวิจัยผู้รับสารต่อไปว่า คนต่างจังหวัดจริงๆ ที่ดูละครโทรทัศน์ก่อนข่าวที่มีลักษณะดังกล่าวนี้จะมีการรับรู้อุดมการณ์ท้องถิ่นนิยม อุดมการณ์เศรษฐกิจพอเพียง และจิตสำนึกเพื่อสังคมหรือไม่และอย่างไร เพราะหากละครโทรทัศน์ก่อนขาวนี้มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังจิตสำนึกรักท้องถิ่นจริง กระบวนการสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิดก็อาจทำได้ผ่านละครโทรทัศน์ ซึ่งบทบาทในด้านนี้น่าสนใจที่จะได้รับการส่งเสริมในอนาคตต่อไป โดยการวิจัยในครั้งนี้เป็นเพียงการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มผู้ชมละครกลุ่มขนาดเล็ก หากศึกษากลุ่มผู้รับสารกลุ่มขนาดใหญ่ขึ้นก็อาจจะนำไปสู่ข้อค้นพบที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยโดยการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้รับสาร (In-depth Interview) แต่ไม่ได้มีการสัมภาษณ์หรือสอบถามจากผู้ผลิตโดยตรง ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มในส่วนของการศึกษาฝ่ายผู้ผลิตด้วย เพื่อจะทำให้สามารถเข้าใจภาพรวมของบทบาทของละครโทรทัศน์ได้มากยิ่งขึ้น

2. ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่เลือกศึกษาบทบาทของละครโทรทัศน์ในการลดความขัดแย้งทางสังคมเพียงบทบาทเดียว ในการวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยขอเสนอให้ศึกษาบทบาทในด้านอื่นๆ ของละครโทรทัศน์ในด้านอื่นๆด้วย เพื่อจะทำให้สามารถเข้าใจภาพรวมบทบาทของละครโทรทัศน์ได้มากยิ่งขึ้น

3. ในการศึกษากลุ่มผู้รับสารโดยการใช้เกณฑ์ในการแบ่งผู้รับสารออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มผู้ชมทั่วไป และกลุ่มผู้ชมที่มีภูมิหลังหรือประสบการณ์ใกล้เคียงกับละครในครั้งต่อไป ควรเลือกศึกษาละครโทรทัศน์เพียงเรื่องเดียวหรือความขัดแย้งเพียงประเด็นเดียว เพื่อให้สามารถแบ่งกลุ่มผู้ชมออกเป็นสองกลุ่มได้อย่างชัดเจน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- กาญจนา แก้วเทพ. แนวพินิจใหม่ในสื่อสารศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, 2553.
- กาญจนา แก้วเทพ. มายาพินิจ : การเมืองทางเพศของละครโทรทัศน์. กรุงเทพมหานคร : เจนเดอร์เพรส, 2536.
- กาญจนา แก้วเทพ. สื่อบันเทิง อำนาจแห่งความไร้สาระ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : ออล อเม้าท์ พรินท์, 2545.
- ปรเม สตะเวทิน. หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, 2546.
- สาวตรี กำแพงพันธ์. บทบาทของละครโทรทัศน์แนวเบาสมองเพื่อการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- สินียา ไกรวิมล. ลักษณะของบทละครโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมช่วงหลังข่าว จากปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2544. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- สมสุข หินวิมาน. “บันทึกจากห้องนั่งเล่น ใน กาญจนา แก้วเทพ (บรรณาธิการ). โลกของสื่อ 2 : วัฒนธรรมสื่อสารเพื่อสานสร้าง” คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- สุภา จิตติวสุรัตน์. การสร้างความหมายทางสังคมและการรับรู้ “ความเป็นจริง” ในภาพยนตร์อิงเรื่องจริง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- อัญมณี ภูักักดี. การตีความของผู้รับสารชาวไทยต่อภาพของวีรบุรุษแบบอเมริกันจากภาพยนตร์ฮอลลีวูด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. ระบบวิทยุและโทรทัศน์ไทย โครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองและผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.